

บทที่ 6

สรุป และข้อเสนอแนะ

ปัจจัยที่ประชาชนชาวพญาไทเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จากการเลือกบุคคลสังกัดพรรคพลังธรรมมาโดยตลอดในการเลือกตั้งทุกระดับ ทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกสภาท้องถิ่น มาเลือกผู้สมัครอิสระ ไม่สังกัดพรรคการเมืองหรือได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองใด คือ นายพิจิตต์ รัตกุล โดยคะแนนที่ได้รับเลือกนั้นห่างกันอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับผู้สมัครสังกัดพรรคพลังธรรม คือ พลตรีจำลอง ศรีเมือง

ในบทนี้จะสรุปผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 5 และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. สถานการณ์ทางการเมืองในช่วงเวลานั้น มีส่วนสร้างให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบต่อคะแนนนิยมของผู้สมัคร

- ประชาชนชาวพญาไทเกิดความเบื่อหน่ายต่อระบบพรรคการเมืองในระดับชาติ เมื่อมีผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่ไม่สังกัด หรือได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมือง และผู้สมัครผู้นั้นเป็นผู้มีชื่อเสียง มีความรู้ความสามารถเท่าเทียมกับผู้สมัครอื่น ๆ ประชาชนชาวพญาไทจึงหันมาให้ความนิยมต่อผู้สมัครอิสระ ทั้งนี้เพราะ ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2531 มิได้กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต้องสังกัดพรรคการเมือง

- ประชาชนชาวพญาไท มีความรู้สึกอยากเปลี่ยนตัวผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจากคนเดิม ซึ่งเคยเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาแล้ว มาเป็นคนใหม่ซึ่งยังไม่เคยเป็นผู้ว่าฯ มาก่อน เนื่องจากเกิดความเบื่อหน่ายต่อรูปแบบการทำงานของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนเก่า จึงอยากลองและเปิดโอกาสให้ผู้สมัครผู้อื่นได้มีโอกาสเข้ามาบริหารกรุงเทพมหานครในรูปแบบใหม่อื่น ๆ ควบ้าง

สาเหตุแห่งความเบื่อหน่ายข้างต้นอาจมีผลเนื่องมาจากสถานการณ์ทางการเมืองส่งผลให้ประชาชนเบื่อหน่ายพรรคการเมือง เมื่อผู้สมัครที่เคยเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาก่อนคือ พลตรีจำลอง ศรีเมืองและ ศ.ร.อ.กฤษฎา อรุณวงษ์ ณ อยุธยา สังกัดและมีพรรคการเมืองสนับสนุน กล่าวคือพลตรีจำลอง ศรีเมือง ลงสมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคพลังธรรม และถึงแม้ ศ.ร.อ.กฤษฎา อรุณวงษ์ ณ อยุธยาจะลงสมัครแบบอิสระก็จริงอยู่ แต่ได้รับการสนับสนุนอย่างเปิดเผยจากพรรคประชากรไทย ประชาชนซึ่งเบื่อหน่ายพรรคการเมืองอยู่แล้วในขณะนั้น จึงไม่ต้องการเลือกบุคคลทั้งสอง อีกครั้งหนึ่ง

2. รูปแบบและวิธีการหาเสียงเพื่อนำเสนอนโยบายของผู้สมัครให้ประชาชนรับรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ประชาชนได้นำมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจเลือกตั้ง

3. เมื่อประชาชนได้พิจารณา (ตามข้อสรุป 1-2) และตัดสินใจที่จะเลือกผู้ใดเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครไว้แล้ว ประชาชนส่วนมากจะยืนยันตามความคิดและการตัดสินใจเดิมของคนไม่เปลี่ยนใจในวันเลือกตั้ง

4. มีประชาชนส่วนน้อยที่นำผลของการแข่งขันเสียงโดยการสำรวจคะแนนนิยมในตัวผู้สมัครก่อนการเลือกตั้ง มาใช้ประกอบการตัดสินใจในการพิจารณาเลือกตั้ง

ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2539 นั้น มิใช่ว่าผลของการแข่งขันเสียงโดยการสำรวจคะแนนนิยมในตัวผู้สมัครก่อนการเลือกตั้งจะไม่มีผลอย่างสิ้นเชิงต่อการตัดสินใจของผู้เลือกตั้งก็ตาม หากแต่มีผลน้อยกว่าปัจจัยอื่น ๆ ที่ผู้เลือกตั้งนำมาประกอบการตัดสินใจเท่านั้นเอง

ข้อพิจารณาและเสนอแนะ

1. จากข้อสรุปจะเห็นได้ว่าปัจจัยด้านสถานการณ์ทางการเมืองระดับชาติมีส่วนช่วยให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบในตัวผู้สมัครนั้น เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่ากรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศ เหตุการณ์ทางการเมืองต่าง ๆ จะเกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร ที่ตั้งของสถาบันที่ใช้อำนาจทั้ง 3 คือ นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ จะตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ประกอบกับกรุงเทพมหานครมีความเจริญในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นความเจริญในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ การสื่อสารคมนาคม คนกรุงเทพมหานครส่วนมากจึงเป็นผู้ที่มีการศึกษา มีการรับรู้ข่าวสารในทุกด้านทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม จากสื่อต่าง ๆ สูง ซึ่งเป็นกระบวนการกลมกล่อมทางการเมือง (Socialization) อย่างต่อเนื่องที่หล่อหลอมวิถีชีวิตของคนกรุงเทพมหานครมานับแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 และมากขึ้นเรื่อย ๆ หลังเหตุการณ์ทางการเมือง เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

จึงไม่เป็นเรื่องน่าแปลกใจแต่ประการใดที่คนกรุงเทพมหานครจะรับรู้สถานการณ์ทางการเมืองและนำมาประกอบการตัดสินใจเลือกตั้ง เนื่องจากผู้สมัครเองก็ได้นำสถานการณ์ทางการเมืองในช่วงเวลานั้นมาเชื่อมโยงเป็นส่วนหนึ่งให้ประชาชนพิจารณาสุดแต่โอกาสและจังหวะในการเลือกมาเชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่าง ๆ ของผู้สมัคร ผู้ใดจะเหมาะสมกับช่วงเวลานั้นมากที่สุด

ผลจากข้อสรุปที่ว่าประชาชนเบื้องหน้าต่อระบบพรรคในระดับชาติจึงหันมาให้ความสนใจกับผู้สมัครอิสระนั้น น่าที่พรรคการเมืองต่าง ๆ จะตระหนักถึงผลข้อนี้และนำมาพิจารณาแก้ไข เนื่องจากประสบการณ์ที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าหากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สังกัดพรรคการเมืองใดแล้ว พรรคการเมืองนั้นมักจะได้รับคะแนนนิยมในการเลือกตั้งที่มีขึ้นในกรุงเทพมหานครทุกระดับ

นอกจากนั้นแล้ว ยังเป็นที่รู้กันอยู่โดยทั่วไปว่าพรรคการเมืองเป็นสถาบันหลักอันหนึ่งที่จะระดมให้ระบอบประชาธิปไตยดำเนินไปได้อย่างมั่นคง และมีเสถียรภาพ เมื่อใดที่ภาพพจน์ของพรรคการเมืองตกต่ำ เมื่อนั้นผู้คนจะเกิดความเบื่อหน่าย เป็นผลเสียต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะความคิดเห็นของคนกรุงเทพมหานครนั้นมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมาก จะเห็นได้ว่าความคิดทางการเมืองของคนไทยมักจะเริ่มจุดประกาย

ซึ่งนำจากความคิดของคนกรุงเทพมหานครก่อนแล้วจึงแพร่หลายออกไป จนถึงกับมีผู้กล่าวว่าคนต่างจังหวัดเลือกรัฐบาล แต่คนกรุงเทพฯ เป็นผู้ล้มรัฐบาล

ผู้ศึกษาจึงอยากเสนอแนะให้นักการเมืองจากพรรคต่าง ๆ หันมาให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยส่งผู้สมัครในนามของพรรคที่ผ่านการคัดเลือกจากพรรคแล้วลงสมัครเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พร้อมทั้งจัดผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภาเขต เมื่อถึงวาระแบ่งการเลือกแต่ละประเภท เนื่องจากการปกครองกรุงเทพมหานครเป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นรากเหง้าของการปกครองระบอบประชาธิปไตย การปกครองท้องถิ่นจะเป็นต้นแบบและเป็นโรงเรียนฝึกหัดให้ประชาชนได้เรียนรู้และเข้าใจในการปกครองตนเอง

ในส่วนที่ผู้ศึกษาเสนอให้พรรคการเมืองส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร และผู้สมัครสมาชิกกรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภาเขต ทั้งที่กฎหมายมิได้กำหนดให้ผู้สมัครดังกล่าวต้องสังกัดพรรคการเมืองนั้น ก็เพื่อเหตุผลที่จะหยิบยื่นแนวคิดให้ประชาชนเลือกตั้งโดยใช้ระบบพรรคการเมืองเป็นเครื่องตัดสินใจ ซึ่งจะมีผลต่อการตัดสินใจ เลือกตั้งในระดับชาติ อีกทั้งยังเป็นการปิดกรอบการวางตัวของนักการเมืองให้ดำเนินอยู่ในกรอบแห่งความถูกต้อง หากนักการเมืองผู้ใดทำตัวให้เกิดความเสียหายจะทำให้ภาพพจน์ของพรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่เสียหายไปด้วย

นอกจากนั้น หากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สังกัดพรรคเดียวกันแล้วจะเกิดผลดีต่อการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร เพราะหากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นฝ่ายบริหารและสภากรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติเกิดการขัดแย้งกันแล้ว ผลเสียหายจะเกิดกับกรุงเทพมหานคร เนื่องจากการบริหารงานของผู้ว่าฯ จะไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง หากสภากรุงเทพมหานครไม่ให้ความเห็นชอบหรือไม่อนุมัติงบประมาณสำหรับกิจการนั้น ๆ ตามที่ระเบียบกฎหมายได้กำหนดไว้ ทำให้ผู้ว่าฯ ไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายที่ตนเสนอไว้กับประชาชนได้

ยิ่งไปกว่านั้น หากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สังกัดพรรคการเมืองเดียวกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยยิ่งจะเป็นการดีต่อการบริหารงานของผู้ว่าฯ มากขึ้น เนื่องจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ควบคุม กำกับ ดูแล การบริหารงานของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

นคร และสภากรุงเทพมหานคร สำหรับความคิดที่ว่าหากฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติเป็นพวกเดียวกันแล้วการบริหาร หรือการดำเนินการใด ๆ จะออกมาในรูปแบบเผด็จการเพื่อผลประโยชน์ของพวกเขาฟ้องกลุ่มคนนั้น ความเป็นไปได้มีเช่นเดียวกับการเมืองระดับชาติ ที่รัฐบาลจะต้องมาจากพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร หากแต่การบริหารกรุงเทพมหานครคงจะทำให้ผิดไปจากกรอบของความถูกต้องได้ไม่มากนัก เนื่องจากคนกรุงเทพมหานครมีการศึกษา มีเศรษฐกิจดี รวมทั้งระบบข้อมูล ข่าวสารที่สื่อต่าง ๆ นำเสนอ จะรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ คนกรุงเทพฯจะตรวจสอบและจะไม่ยอมรับให้มีการละเมิดสิทธิต่าง ๆ ของตนได้โดยง่าย คุณลักษณะข้อนี้ของคนกรุงเทพฯนั้น นักการเมืองต่างทราบกันดีอยู่แล้ว

2. ข้อเสนอสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครนั้น ก่อนที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ควรจะต้องวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นให้ถ่องแท้เสียก่อน โดยเฉพาะการตัดสินใจลงสมัครในนามพรรคการเมืองหรือลงแบบอิสระ เพราะพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2531 มิได้กำหนดให้ต้องสังกัดพรรคแต่อย่างใด หากสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นพรรคการเมืองใดได้เปรียบมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของประชาชนอยู่ ผู้สมัครของพรรคนั้นก็ได้เปรียบไปด้วย เช่น ความได้เปรียบของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ในการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2533 และ ศ.ร.อ.กฤษณา อรุณวัฒน์ ณ อุทยาน ในการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2535

สำหรับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2539 ที่ประชาชนเลือกนายพิจิตตฯ ซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจากสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นทำให้ประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายต่อพรรคการเมืองนั้น พรรคพลังธรรม พรรคประชากรไทย และพรรคประชาธิปัตย์ ควรต้องฟังสังวรในข้อนี้ให้มาก หากเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว จะทำให้ประชาชนกรุงเทพมหานครไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยเพราะไม่มีทางเลือกอื่น จำต้องเลือกบุคคลที่สังกัดพรรคการเมืองเท่านั้น ทำให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อย ซึ่งจะเกิดผลเสียต่อการพัฒนาประชาธิปไตย เพราะการซื้อขายเสียงจะกระทำได้ง่ายขึ้น

3. ปัจจัยสำคัญที่ประชาชนนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจ คือ การรับรู้นโยบายของผู้สมัครจากการโฆษณาหาเสียง จะเห็นได้ว่ารูปแบบการหาเสียงแปลก ๆ ใหม่ ที่เสนอผ่านสื่อ

ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นป้ายโปสเตอร์ แผ่นพับ ใบปลิว หรือการใช้วิทยุและโทรทัศน์ในการหาเสียง เป็นกลยุทธ์ที่จูงใจให้ประชาชนเชื่อถือได้ ผู้สมัครที่มีแนวโน้มจะได้รับเลือกตั้งจะให้ความสำคัญกับการโฆษณาหาเสียงอย่างมากและในการหาเสียงนั้นจะทำกันอย่างเป็นระบบ จะจ้างผู้ชำนาญการ หรือที่เรียกว่า มีอาชีพในด้านนี้มาดำเนินการให้

ค่าใช้จ่ายจากการโฆษณาหาเสียงดังกล่าว จะเป็นค่าใช้จ่ายที่สำคัญสำหรับผู้สมัคร ซึ่งจุดนี้จะสร้างความได้เปรียบเสียเปรียบให้เกิดแก่ผู้สมัครเป็นอย่างมาก หากผู้สมัครผู้ใดมีฐานะร่ำรวย หรือมีพรรคการเมือง หรือกลุ่มมวลชนต่าง ๆ ให้การสนับสนุนด้านค่าใช้จ่าย ผู้สมัครผู้นั้นก็จะมีโอกาสได้นำเสนอนโยบายและข้อเสนอต่าง ๆ ของคนให้ผู้ที่เลือกตั้งได้รับรู้มากกว่า ซึ่งก็จะมีโอกาสได้รับเลือกตั้งมากกว่าด้วย จึงเป็นการคัดโอกาสผู้ที่ฐานะยากจนกว่าหรือผู้ที่ไม่มีผู้สนับสนุนให้เข้ามาบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ทำให้การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครถูกจำกัดให้อยู่ในวงแคบ หากเป็นเช่นนี้ในระยะยาว ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครอาจผูกขาดอยู่ในกลุ่มคนเพียงกลุ่มเดียว การกำหนดวงเงินค่าใช้จ่ายในการหาเสียงนั้นยังไม่มีมาตรการให้ตรวจสอบได้อย่างชัดเจนว่าอยู่ในวงที่กำหนดให้หรือไม่

ผู้ศึกษาจึงขอเสนอให้กรุงเทพมหานครจัดสรรงบประมาณในการโฆษณาหาเสียงให้ผู้สมัครในบางส่วน เพื่อให้เกิดความเสมอภาคกัน ในลักษณะดังนี้

1. จัดทำแผ่นป้ายโปสเตอร์ให้กับผู้สมัครทุกคนในจำนวนที่เท่ากัน
2. จัดทำแผ่นปลิวให้ผู้สมัคร
3. จัดให้มีการแถลงนโยบายทางวิทยุ และโทรทัศน์ ในช่วงเวลาที่มีผู้สนใจชม ก่อนการเลือกตั้งเป็นระยะ ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สมัครได้แถลงนโยบายของตน

การดำเนินการดังกล่าวข้างต้นนั้น กรุงเทพมหานครจะได้รับผลดีด้วยเช่นกัน เพราะเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้มาใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หากการมาใช้สิทธิมีเปอร์เซ็นต์สูง การซื้อสิทธิขายเสียงจะทำได้ยาก ซึ่งจะมีผลสะท้อนในทางที่ดีคือการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และจะเป็นแนวทางให้ท้องถิ่นอื่นที่มีแนวคิดว่าจะเลือกผู้ว่าราชการจังหวัดได้นำไปประเมินความเป็นไปได้ว่าท้องถิ่นนั้นๆ มีศักยภาพเพียงพอเช่นเดียวกับกรุงเทพมหานครหรือไม่

4. การนำเสนอผลการสำรวจคะแนนนิยมของผู้สมัครที่สถาบันต่าง ๆ จัดทำขึ้นนั้น ถึงแม้ว่าผลของการศึกษาจะออกมาว่าผู้เลือกตั้งส่วนมากไม่ได้นำมาเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการตัดสินใจเลือกตั้งก็ตาม แต่มีข้อว่าจะไม่มีความสำคัญเสียเลยก็เค็ชว

ผู้ศึกษาจึงขอเสนอว่า เพื่อมิให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบแก่ผู้สมัครทุกคน แม้แต่ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยก็ตาม การนำเสนอในลักษณะนี้ควรมีช่วงเวลา เป็นต้นว่าห้ามนำเสนอก่อนการเลือกตั้ง ไม่ต่ำกว่า 3 สัปดาห์ มิฉะนั้นจะกลายเป็นการชี้นำ เนื่องจากการจัดทำการสำรวจนั้นไม่ได้มีกรอบกำหนดว่าทำคามเหล็กวิชาการหรือไม่ ผู้ใดเรื่อสถาบันใดก็สามารถจัดทำขึ้นได้